

**Bijeenkomst
'Publieke
Gezondheid & het
Sociale Domein'**

10 september 2015

**Decentralisaties als kans en
noodzaak voor de publieke
gezondheid**

**Onno de Zwart
Directeur Welzijn, Zorg & Jeugdhulp**

- **Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de Jeugdwet, WMO en Participatiewet**
- **Grootste verandering in het sociale domein in decennia**
- **Gemeente wordt daarmee steeds meer ‘eerste’ overheid**

- **Er lijkt een contrast tussen publieke gezondheid en sociale domein**

Publieke Gezondheid – een aantal observaties

- **Sociaal-hygiënisten volop aandacht voor de inrichting en hervorming van de maatschappij**
- **Meeste gezondheidswinst valt buiten het gezondheidsdomein te behalen**
- **Inrichting van en toegang tot ondersteuning / zorg belangrijke determinant voor gezondheid en zorggebruik**
  - **Zie jeugd-GGZ en bereik allochtone jongeren / gezinnen**
- **Afgelopen jaren weinig gemerkt van inbreng publieke gezondheid in debat over decentralisaties**

- **Achtergronden en feiten over de decentralisaties**
- **Rotterdam als voorbeeld:**
  - Inrichting van het nieuwe stelsel
  - Relatie overig zorgdomein
- **Reflectie op grootschalige transformatie**
- **Kansen en noodzaak voor de publieke gezondheid**
  - Betekenis voor de publieke gezondheidsprofessional

De decentralisaties

Decentralisaties waarom

- **Bestaande systeem onvoldoende effectief**

- Te vaak hulp na elkaar en naast elkaar
- Te vaak gericht op alleen onderdeel van het leven
- Te weinig gericht op wat mensen wel kunnen
- Professional gevangen in teveel bureaucratie en protocollen
- Te vaak wachtlijsten

- **Bestaande systeem te duur**

- Nederlandse jeugd gelukkigste te wereld en zeer hoge uitgaven aan zorg
- Sterke groei van AWBZ en Jeugdzorg

- **Sprake van ‘wicked problems’**

▪ Jeugdwet

- Alle vormen van zorg voor de jeugd
verantwoordelijkheid van de gemeente

▪ Wet Maatschappelijke Ondersteuning

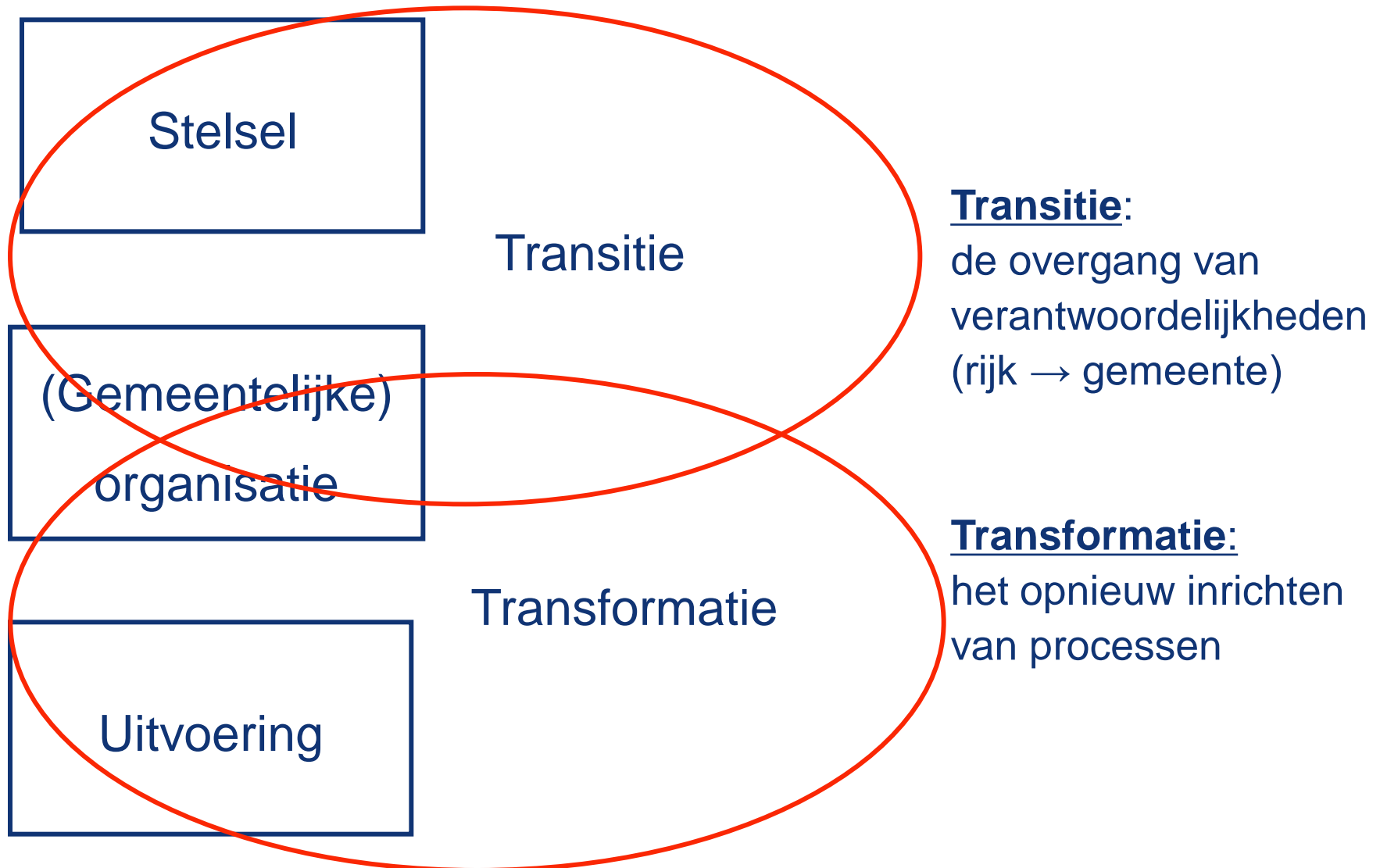
- Ondersteuning, begeleiding, OGGZ, Veilig Thuis
(bestaand en nieuw)
- Grootste deel persoonlijke verzorging naar ZVW

▪ Participatiewet

- Bijstand en WSW

De 3 decentralisaties: transitie en transformatie

Rotterdam als voorbeeld

- **Nieuwe WMO** 10.000 18+
348 mln, -16%
- **Jeugdwet** 11.000/12.000 18-
183 mln. -9%
- **Participatiewet** 38.000 WWB
125 mln, -18%
- **Welzijn** Iedereen
66 mln, -11%

- **GGD als deel van de gemeentelijke directie Publieke Gezondheid, Welzijn en Zorg**
  - Regionaal AB als opdrachtgever voor de basistaken
- **Jeugdgezondheidszorg binnen onafhankelijke stichting CJG Rijnmond**
  - Wethouders jeugd in Raad voor Publiek Belang

Rotterdam als voorbeeld: waar werken we naar toe?

- Rotterdammers staan centraal
- *Civil society*
- Zoveel mogelijk zelfredzaamheid, liefst een baan
- Wijkteams, in de buurt van de Rotterdammer
- Voor specialistische hulp & zorg leidt Wijkteam toe
- Ondersteuning in de wijk, maatwerk per wijk
(gebiedsgericht)

4 belangrijke sturingsinstrumenten:

- **Toegangsmodeel:** Anders organiseren van de toegang tot (jeugd)zorg, welzijn & activering
- **Inkoop:** Slimmer inkopen van zorg & ondersteuning
- **Professionalisering:** met partners deels andere invulling van rol
- **Burger:** gesprek over nieuwe balans tussen eigen verantwoordelijkheid en rol overheid

Welzijn versterkt Civil Soceity

- Ondersteuning aan “randen van de zorg”
- Versterken *Civil Society*: sterke Rotterdammers zetten zich in voor de stad, ook voor minder zelfredzamen
- Versterken eigenaarschap van bewoners

Andere, soms betere, zorg & minder kosten

Uitgangspunten:

- Anders aanbieden zorg & ondersteuning
- Dichtbij Rotterdammers, in eigen wijk
- Eigen kracht staat centraal

Het Wijkteam is de spil

Wat doet het Wijkteam?

- Samen met de Rotterdammer het probleem in kaart brengen
- Info & advies
- (Kortdurende) ondersteuning en (lichte) hulp
- Toeleiden naar specialistische, zwaardere, langdurige hulp
- Steuntje in de rug: Waakvlam en nazorg
- Nauwe samenwerking met wijknetwerk van vrijwilliger en professionele organisaties.

Langdurige
ondersteuning

Jeugdhulp
netwerk

Wijkteam

Vraagwijzer

CJG

Wijknetwerk

.. Eigen netwerk ..

Veel veranderingen & kwetsbare Rotterdammers:

Hun ondersteuning mag niet in het gedrang komen.

Cliënten:

Met overgangstermijn behoud oude rechten voor periode

Aanbieders:

Contracten en subsidies voortgezet.

Wel nieuwe uitgangspunten & financieel kader

▪ Jeugd

- Deel van specialistische-ambulante hulp nu binnen het wijkteam
- Komen tot zorginnovatie over domeinen heen

▪ WMO

- Verschillende doelgroepen
- Arrangementenmodel op levensgebieden met verschillende intensiteit van ondersteuning
- Organiseren van gemeentelijk toezicht
  - In regionaal verband

- **Integratie van AMK en ASHG**
- **Rijnmond: één netwerkorganisatie onder leiding van de gecertificeerde instelling (Jeugdscherming Rotterdam-Rijnmond)**
- **Verbetering van kwaliteit**
- **Verruiming van mogelijkheden met name onderzoek**

De praktijk na 8 maanden

- **Wijkteams bewijzen hun meerwaarde**
  - Ontwikkeling T-specialisti
  - Positieve MKBA
- **Implementatie vraagt tijd**
  - Nog niet alle aanvragen WMO gaan snel genoeg
- **PGB discussie eigenlijk vooral administratief issue**
- **Professionalisering vraagt tijd en energie**
  - Ontwikkeling van nieuw vak
- **Nog geen nieuwe balans over wat eigen kracht wel en niet kan**

Decentralisaties staan niet alleen

Domein van zorg verandert in de breedte

- **Ontwikkelingen eerste lijn**
  - Samenwerkende huisartsen
    - Grotere rol POH's (somatiek, GGZ)
    - Basis GGZ
  - Wijkverpleging
- **Scheiding wonen en zorg**
  - Langer Thuis
  - Discussie casemanagement dementie
- **Extramuralisatie van de GGZ**
- **Schaalvergroting in de zorg**
- **Veranderingen in rol verzekeraar**

Wat betekent voor de gemeente?

- Kan de gemeente zich nog beperken tot de uitvoering van de WPG, WMO en Jeugdwet
- Aangesproken op onderwerpen in ZVW / WLZ
- Wat is de visie van de gemeente op het zorgstelsel in den breedte
  - Wordt de gemeente stelselregisseur?
- Voorbeeld
  - Faillissement Riagg Rijnmond
  - Beleid GGZ

Reflectie op grootschalige transformatie

▪ **Commissie Dijsselbloem (2008)**

- Heldere, onderbouwde, gedeelde probleemstelling
- Beschikbare evaluatie van eerder beleid
- Gekozen beleidsoptie is wetenschappelijk gevalideerd
- Voorwaarden voor implementatie: tijd, geld en expertise zijn gegarandeerd
- Voldoende draagvlak bij alle betrokkenen, zeker bij uitvoerende professionals
- Tussentijdse evaluaties en geen (overhaaste) bijstellingen

Doorontwikkeling komende jaren: transformatie

- **Vinden van balans tussen eigen kracht en steun van professionals: (deels) normatieve keuze**
- **Hoe als overheid bijdragen aan de (pedagogische) civil society**
- **Maatwerk versus toename van ongelijkheid**
- **Gemeente als eerste overheid**
  - Partner, opdrachtgever en wijze van politieke sturing
- **Voorkomen risico – regelreflex en juridisering**
- **Verbinding Jeugdwet – WMO – ZVW – WLZ – P-wet**
- **Ruimte om echt te leren en veranderen**

“Met terugwerkende kracht wordt oude systeem beter”

“Mijn doelgroep is zo anders, dat past niet in de nieuwe manier van werken”

“Als het nieuwe systeem een medicijn zou zijn, dan zou het zeker nog niet op de markt komen!”

Kansen en noodzaak voor de publieke gezondheid en de professionals

De gevolgen voor publieke gezondheid

- Nieuwe systeem biedt een kans op realiseren gezondheidswinst, maar ook risico's.
- Het nieuwe systeem moet ook passend zijn voor doelgroep kwetsbare Rotterdammers en justiablelen
- Samenhang met curatieve sector moet goed zijn
- Relatie met bredere veranderingen

Publieke gezondheid lijkt echter afwezig

- **Waarom ziet publieke gezondheid zich niet als deel van het sociale domein?**
- **Is de publieke gezondheid een ketenpartner die deel van preventie en zorg aanbiedt**
  - Deel van het systeem, wens tot versterken van eigen positie
- **Kan publieke gezondheid gemeenten iets bieden**
  - Nu te zeer klassieke adviesrol
  - Er is kennis over gezondheidswinst maar die sluit onvoldoende aan bij maatschappelijk debat
  - Vernieuwende gezondheidsbevordering?
- **Beter worden in de eigen niche markt**

Welke mogelijkheden zouden er zijn?

- **Kennis en betrokkenheid bij ontwikkeling en inrichting systeem**
  - Hoe zo inrichten grootste kans op gezondheidswinst
- **Beleidsrol bij gemeenten op brede domein van welzijn, preventie en zorg**
- **Nadenken over inkoop, zorginnovatie en professionalisering**
- **Van een niche naar wat is het goede om te doen**

En de professionals?

- **Discrepantie tussen profielen arts M&G, MPH en de praktijk**
- **Praktijk vooral uitvoerende werkzaamheden**
  - Kan legitieme keuze zijn maar dan ook beperkte rol
- **Is er meerwaarde te bieden vanuit kennis, profiel**
  - Niet uit claimen van een exclusieve rol
  - Vanuit inhoud meerwaarde gaan bieden
    - Brug tussen verschillende rationaliteiten:
zorg(professionals) – opdrachtgeverschap (rekenschap)
  - Niet beperken tot beperkt zorgdomein

- **Sociale domein verandert**
  - Kennis, betrokkenheid en reflectie nodig
  - Beleid, professies, samenwerking veranderen
  - Uitkomst is niet zeker, maar blijft niet zoals het was

- **Kiest de publieke gezondheid om deel te zijn van die transformatie?**

Vragen & discussie

